

Dvanáctá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Peking (Čína), 21.–25. července 2014

Úlohy soutěže jednotlivců

Nepřepisujte texty úloh. Řešte každou úlohu na zvláštním listu (nebo listech) papíru. Na každém listě napište číslo úlohy, číslo Vašeho místa a Vaše příjmení. Jenom v tomto případě může být garantováno přesné hodnocení Vaší práce.

Odpovědi musí být odůvodněny. I naprosto správná odpověď bude ohodnocena nízkým počtem bodů, pokud nebude obsahovat odůvodnění.

Úloha č. 1 (20 bodů). Je dáno několik slovesných tvarů v jazyce benabena a jejich odpovídající překlady do češtiny:

<i>nohobe</i>	já ho biju
<i>kahalune</i>	my tě zbijeme
<i>nokoho'ibe</i>	my dva tě bijeme
<i>nolenufu'inagihe</i>	protože my dva vás bodáme
<i>nolifi'ibe</i>	vy dva nás bodáte
<i>nofunagihe</i>	protože já ho bodám
<i>nofine</i>	ty ho bodáš
<i>nifila'ibe</i>	vy dva mě bodnete
<i>nonahatagihe</i>	protože ty mě biješ
<i>lenahalube</i>	já vás zbiju
<i>nahalanagihe</i>	protože vy mě zbijete
<i>lahala'ibe</i>	vy dva nás zbijete
<i>nofutagihe</i>	protože my ho bodáme
<i>lenifilu'ibe</i>	my dva vás bodneme
<i>noho'inagihe</i>	protože my dva ho bijeme

(a) Přeložte do češtiny:

nonifibe, halu'ibe, lifilatagihe, nokufune, nolahanagihe.

(b) Přeložte do jazyka benabena:

- vy dva ho zbijete;
- my tě bodneme;
- protože my vás bijeme;
- protože vy ho bodnete.

⚠ Jazyk benabena náleží do transnovoguinejské rodiny. Mluví jím asi 45 000 lidí v Papui-Nové Guineji.

—Ivan Deržanski

Úlohy soutěže jednotlivců

Úloha č. 2 (20 bodů). Jsou dané tvary jednotného, dvojného a množného čísla některých podstatných jmen jazyka kajova a jejich odpovídající překlady do češtiny. Nejsou uvedeny všechny tvary, byť existují.

jedn. č.	dv. č.	mn. č.	
adɔ	a	a	strom
mat ^h ɔnsjan	mat ^h ɔnsjan	mat ^h ɔnsjadɔ	holčička
k'ɔ	k'ɔ	k'ɔgɔ	nůž
t ^h ot'olagɔ	t ^h ot'ola	t ^h ot'olagɔ	pomeranč
aufi		aufigɔ	ryba
p ^h jaboado		p ^h jaboa	pouliční lampa
mat ^h ɔn		mat ^h ɔdo	dívka
k'ɔnbohodo		k'ɔnbohɔn	klobouk
t'ɔ		t'ɔgɔ	lžíce
		e	chléb
alɔsɔhjɛgɔ	?	alɔsɔhjɛgɔ	švestka
?	tsegun	tsegudɔ	pes
alɔguk'ogɔ	alɔguk'o	?	citron
?	k'ap ^h t ^h ɔ	k'ap ^h t ^h ɔgɔ	stařec
k ^h ɔdo	k ^h ɔ	?	deka
k'ɔdo	?	k'ɔdo	rajče
?	alɔ	?	jablko
?	p ^h ɔ	?	bizon
?	?	sadɔ	dítě
ɔlsun	?	?	hřeben
?	pitso	?	vidlička
?	t ^h ɔp ^h paa	?	židle

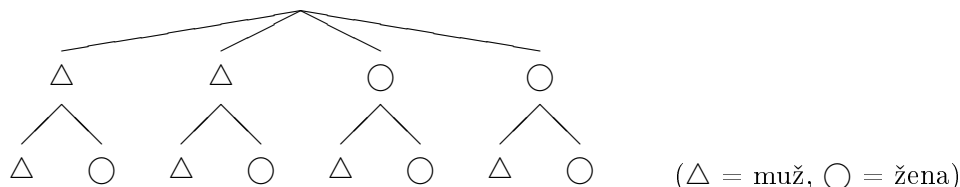
Vyplňte buňky s otazníky.

⚠ Jazyk kajova náleží do kajova-tanoské rodiny. Je to ohrožený jazyk, jímž mluví jen několik set lidí ve státě Oklahoma, USA.

Slova jazyka kajova jsou uvedena ve zjednodušeném přepisu. **k'**, **t'**, **p'**, **k^h**, **p^h**, **t^h** jsou souhlásky; **ɔ** je samohláska.

—Aleksejs Peguševs

Úloha č. 3 (20 bodů). Žili, byli jednou v Tangutské říši („Velikém státě Bílého a Vznešeného“) dva bratři a dvě sestry. Každý z nich měl syna a dceru.

Níže jsou uvedena tvrzení v tangutštině o vztazích mezi těmito lidmi. Osoba jménem **Lhie²nyn²** je muž.

1. Ldiu ² še ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	19. Lhie ² nyn ² Wa ² nie ¹ 'yn ¹ wia ¹ ngu ² .
2. Lhie ² nyn ² Ngwi ¹ mbyn ² 'yn ¹ lio ² ngu ² .	20. Ldiu ² še ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .
3. Sei ¹ na ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	21. Wa ² nie ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
4. Ldiu ² še ¹ Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	22. Šan ¹ nia ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .
5. Šan ¹ nia ¹ Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	23. Ngon ² ngwe ¹ Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ la ² ngu ² .
6. Ldiu ² še ¹ Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	24. Lhie ² nyn ² Mbe ² phon ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
7. Ldiu ² še ¹ Wa ² nie ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	25. Mbe ² phon ¹ Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ ma ¹ ngu ² .
8. Kei ¹ žey ² Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	26. Lhie ² nyn ² Nie ² tse ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
9. Ldiu ² še ¹ Kei ¹ žey ² 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	27. Lhie ² nyn ² Ngon ² ngwe ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
10. Lhie ² nyn ² Syn ¹ mei ¹ 'yn ¹ wia ¹ ngu ² .	28. Šan ¹ nia ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ lio ² ngu ² .
11. Lhie ² nyn ² Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .	29. Lhie ² nyn ² Ldiu ² še ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
12. Kei ¹ žey ² Wa ² nie ¹ 'yn ¹ lio ² ngu ² .	30. Lhie ² nyn ² Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ wiej ² ngu ² .
13. Kei ¹ žey ² Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	31. Šan ¹ nia ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ mu ¹ ngu ² .
14. Lhie ² nyn ² Kei ¹ žey ² 'yn ¹ wiej ² ngu ² .	32. Lhie ² nyn ² Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ 'iə ¹ ngu ² .
15. Syn ¹ mei ¹ Nie ² tse ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .	33. Ngon ² ngwe ¹ Kei ¹ žey ² 'yn ¹ ny ¹ ngu ² .
16. Ngon ² ngwe ¹ Mbe ² phon ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	34. Syn ¹ mei ¹ Šan ¹ nia ¹ 'yn ¹ źwej ¹ ngu ² .
17. Syn ¹ mei ¹ Sei ¹ na ¹ 'yn ¹ kâj ¹ ngu ² .	35. Mbe ² phon ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ma ¹ ngu ² .
18. Ldiu ² še ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ndon ¹ ngu ² .	36. Nie ² tse ¹ Sie ¹ tsie ¹ 'yn ¹ ____ ngu ² .

(a) Rekonstruuje rodinný strom.

(b) Vyplňte mezeru v poslední větě (existuje jen jedno správné řešení).

⚠ Tangutština je vymřelý jazyk z tibeto-barmské rodiny, kterým se mluvilo v Tangutské říši (1038–1227, současná centrální Čína). Mezi odborníky nepanuje shoda o podobě jeho zvukové stránky, transkripce proto vychází z jedné z rekonstrukcí. Čísla v horním indexu označují jeden ze dvou tónů (¹ = rovný, ² = stoupavý); podotýkáme, že slova ‘otec’ a ‘matka’ obě nesou první tón. â, ê, ɛ, ɔ, y, ə jsou samohlásky; š, ž, ' jsou souhlásky. —Ivan Deržanski

Úloha č. 4 (20 bodů). Je dáno několik krátkých dialogů v jazyce engenni a jejich odpovídající překlady do češtiny:

1. *edèi âno nwâsesè ozyi lelemù à? edèi ânò wei ga òkí nwâsese ozyi lelemù.*
Vystraší tento muž zmateného zloděje?
Tento muž řekl, že (on)_{tento muž} zmateného zloděje nevystraší.
2. *avùràràùmù kìnono amemùrè ânò à? avùràràùmù wei ga òkí kìnono amemùrè ânò.*
Podobala se žena této dívce?
Žena řekla, že (ona)_{žena} se této dívce podobala.
3. *amó lelemù ânó wuese avùràràùmù à? amodhyòmù wei ga ò wuese avùràràùmù.*
Nezabilo toto zmatené dítě ženu?
Chlapec řekl, že (ono)_{toto zmatené dítě} ženu zabilo.
4. *edèi dhia gbúnònò amò à? avùràràùmù kofilomù wei ga o gbúnònò amò.*
Vyléčí zlý muž dítě?
Kašlající žena řekla, že (on)_{zlý muž} dítě vyléčí.
5. *amemùrè dhíá kìnono opilopo ânò à? avùràràùmù wei ga ó kìnono opilopo ânò.*
Nepodobala se zlá dívka tomuto praseti?
Žena řekla, že (ona)_{zlá dívka} se tomuto praseti nepodobala.
6. *ozyi gbunono okàá nùamù ânò à? ozyi wei ga òkí gbunono okàá nùamù ânò.*
Vyléčil zloděj tohoto zmláceného starce?
Zloděj řekl, že (on)_{zloděj} tohoto zmláceného starce nevyléčil.
7. *ozyi âno kìnònò edèi kofilomù à? amò ânò wei ga ó kìnono edèi kofilomù.*
Bude se tento zloděj podobat kašlajícímu muži?
Toto dítě řeklo, že (on)_{tento zloděj} se kašlajícímu muži podobat nebude.

(a) Přeložte do češtiny:

8. *edèi ânò nwâsese ozyi à? amemùrè wei ga ò nwâsese ozyi.*
9. *amemùrè lelemu wúesè amodhyòmù ânò à?*
amemùrè lelemù wei ga òkí wúesè amodhyòmù ânò.

A zde je také odpověď v jazyce engenni, ovšem bez odpovídající otázky:

10. *ozyi ânò wei ga amó gbunono edèi.*

Přeložte ji do češtiny. Pokud existuje více možných překladů, uveďte všechny a vysvětlete svou úvahu.

(b) Přeložte do jazyka engenni:

11. Bude se stařec podobat tomuto kašlajícímu chlapci?
Dítě řeklo, že (on)_{stařec} se tomuto kašlajícímu chlapci podobat nebude.
12. Nevystrašila tato zmlácená žena muže?
Tato zmlácená žena řekla, že (ona)_{tato zmlácená žena} muže nevystrašila.

(c) Pokud byste měli sestavit slovník jazyka engenni, jak by vypadaly základní tvary slov 'zloděj' a 'dívka'? Vysvětlete svou odpověď.

⚠ Jazyk engenni náleží do benuekonžské rodiny. Mluví jím asi 20 000 lidí v Nigérii.

Znak . pod první samohláskou slova znamená, že všechny samohlásky ve slově se vyslovují s jazykem v lehce snížené poloze. Značky ´, ` a ^ označují vysoký, nízký a klesající tón (v tomto pořadí); pokud nemá slabika žádné znaménko, nese tón střední. —*Artūrs Semeņuks*

Úloha č. 5 (20 bodů). Je dáno několik slov a slovních spojení v severozápadní gbajštině a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

**ʔáá, ʔáá náng nú kò, ʔáá sèè, búmá yík, búmá zù yík, dáng gòk, dí fò, dí sèè,
kò yík, kò zòk, náng wí, nú fò, nú lébé, sèè wí, yík, yík wí, zù**

na povrchu; oční jamka; obočí; řasa; oči/tvář;
kraj pole; noha; štěstí; játra; hezké pole; nozdra;
nad; jedovatý had; špička jazyka;
umřít; závidět; položit

- (a) Určete, jak k sobě položky správně patří.
(b) Přeložte do češtiny: **búmá zù, kò, lébé gòk, lébé wí.**
(c) Přeložte do severozápadní gbajštiny: ve středu/uprostřed; hlava; nespokojenost; nos.

⚠ Jazyk severozápadní gbajština náleží do ubanžské rodiny. Mluví jím asi 200 000 lidí ve Středoafričské republice.

Slova severozápadní gbajštiny jsou uvedena ve zjednodušeném přepisu. ʔ je souhláska.

—*Boris Iomdin*

Redakce: Božidar Božanov, Ivan Deržanski, Hugh Dobbs, Dmitrij Gerasimov,
Ksenija Gil'arovová, Stanislav Gurevič, Gabrijela Hladniková, Boris Iomdin,
Bruno L'Astorina, Džägju Li (odp. red.), Elica Milanovová, Aleksejs Peguševs,
Aleksandr Piperski, Marija Rubinštějnová, Daniel Rucki, Artūrs Semeņuks, Pavel Sofroniev,
Estere Šeinkmane, Milena Venevová.

Český text: David Lukeš.

Hodně štěstí!